

fende Erstatning derfor. Jeg maa saaledes anbefale, at de 10,000 Rbd. tilstaaes.

Tscherning: Der staaer opført en Post under Nr. 2 paa 350 Rbd., som ere bestemte til Forsvæsenet under Sorø Akademie til Apytering af Træ. Udvalget har tiltraadt det, eller har idetmindste ikke stillet noget Gendringsforslag derimod. Underviisningsministeren har ogsaa med Hensyn hertil erklæret, at han vilde sende en Undersøgelseskommission ud paa Stedet, for at faae denne Sag afgjort. Uagtet jeg nu har den Overbeviisning, at denne Slags Afgjørelse af Sager af den Natur ikke har det mindste at betyde, har jeg dog ikke villet andrage paa, at denne Sum ikke blev voteret. Jeg har imidlertid den fuldeste Overthynding, at det er aldeles vrangt at aptere Træ i Skovene, thi Forarbejdningen af Træ er jo en Industriegren som alle andre, som man skal overlade til den naturlige, den private Behandling. I Skovene selv skal man hverken drive Fabrikker eller Handel, som dog begge maae forudsættes, naar denne Apytering skal vedblive. Ingen vil kunne komme der paa Stedet og sige med Sagkundskab, om denne Apytering er nødvendig eller ikke, de vide ikke mere derom, naar de gaae derfra, end naar de gaae derhen. Det er vel sandt, at i de første Aar efter at man har afflasket Apyteringen, vil der være Tab derved, men i de paafølgende Aar, naar der først har dannet sig en ny Indtægtskilde ved at forarbejde Træ i Rundholter, vil der blive Fordeel derved. Det vil gaae med denne Sag, som med Muddervæsenet. Havde Finantsudvalget givet efter første Gang, da man sagde, det er en Umulighed at faae muddret i Kjøbenhavns Havn ved privat Industrie, havde vi i dette Dieblik ingen privat Industrie i denne Retning, men Finantsudvalget har sagt, det er en Mulighed, thi det stæer mange Steder, det er simpelt og naturligt, og vi have derfor ogsaa nu for Dieblirket faaet den private Industrie i Gang, og den vil udbrede sig paa en nyttig Maade over hele Landet. Saaledes vil det ogsaa gaae med Apyteringen af Træ udenfor denne Skov, ligesaavel som udenfor enhver anden. Jeg vil herved altsaa gjøre opmærksom paa, at jeg troer, at det saagodt som fra hele Udvalgets Side kun er en Op-

mærksomhed mod Ministerens Dnske, om først at lade denne Sag undersøge, som har bevæget det til den foreliggende Indstilling.

Sluttelig maa jeg endnu tillade mig en Bemærkning. Jeg er formodentlig blandt dem, der ubevidst have Noget imod de lærde Skoler. Det er imidlertid ikke saa ganske ubevidst; thi blandt Andet troer jeg ikke, at de have frembragt flere Støtter for Friheden end for Ufriheden. Naar man vil have en dygtig Støtte imod Friheden, saa søger man en dygtig Mand mellem de meest Oplyste (En Stemme: Nei, blandt de Militaire!), og naar en Mand ved sin Udvikling føler Trang til at gjøre sig gjældende, saa gjør han det tidt i Frihedens Tjeneste; men naar han har gjort sig gjældende og har lagt Dygtighed for Dagen, saaledes at han bliver betragtet som en duelig Arbejder i Frihedens Tjeneste, saa bliver han ofte derefter brugt paa den modsatte Side, saa bliver den oplyste Mand en Støtte for Ufriheden; jeg mener ikke dermed, at han svigter sig selv, men han er i „Livets Skole“ kommen til en anden Overbeviisning.

Munizbøll: Folks Moralitet kan vel Lovgivningen ikke videre befatte sig med i den nævnte Henseende; men det glæder mig, at den ærede sidste Taler har anerkjendt, at netop Dygtigheden er bleven udviklet ved den lærde Underviisning, og jeg troer, at mit Argument ikke er saa galt, naar jeg holder mig dertil; thi dygtige Folk søges paa alle Sider, og naar alle de ere dygtige, der overtage Forretningerne, saa troer jeg, at Sandheden vil vinde Seir af sig selv, og det var kun det, jeg meente, naar jeg yttrede, at den høiere Underviisning ikke maa betragtes som en blot Lære for tilkommende Embedsmænd, men er af stor Betydning for Landet i det Hele; den høiere Lærerstand i Provindserne virker desuden ikke alene paa de Drengene, den underviser, men ogsaa paa dens Omgivelse, de vorne Mennecker, den færdes iblandt, og dens Birken i denne Henseende er ogsaa af Bigtighed.

Tscherning: Saa kunde man jo paa den Maade fordele Lærerne ved Randers lærde Skole i de forskjellige Byer; thi saa vilde de jo virke meget Mere paa deres Omgivelser, og altid Noget paa Drengene (Munterhed). Jeg